

Asia: VN/501/2020

Lausuntopyyntö iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Kunta tai kuntayhtymä

1. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen sekä nk. tavallinen palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumisella tarkoitetaan (kunnan järjestämässä) palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Erona tehostetun ja tavallisen palveluasumisen välillä on, että tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautiset palvelut. Voitaisiinko tavallisen palveluasumisen käsite mielestänne poistaa lainsäädännöstä?

Ei

2. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistetaan lainsäädännöstä, pitäisikö muutoksen koskea kaikkien asiakasryhmien palveluasumista?

3. Jos tavallinen palveluasuminen (kunnan järjestämässä palveluasunnossa) poistuisi palveluvalikosta, pitäisikö kunnan sosiaalitoimella olla velvollisuus joissakin tapauksissa järjestää asiakkaalle hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen lisäksi myös asunto?

Kyllä

4. Jos tavallinen palveluasuminen jää lainsäädäntöön, pitäisikö omaishoidon tuesta annettua lakia muuttaa niin, että omaishoidon tukea voidaan myöntää myös tavallisen palveluasumisen asiakkaille?

Kyllä

5. Pitäisikö tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja voida toteuttaa samassa toimintayksikössä?

Kyllä

6. Voitaisiinko iäkkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta edistää muilla lain muutoksilla?

Ei kantaa

7. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 6, kuvatkaa, millaisilla muilla lainmuutoksilla asumisen monimuotoisuutta voitaisiin edistää.

-

8. Sosiaalihuoltolain 21 §:n 3 momentin mukaan palveluasumisen saannin edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen saanti edellyttää lisäksi, että hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautinen. Pitäisikö laissa määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin?

Ei

9. Kotipalvelun sisältönä on sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen. Nämä toiminnot ovat: asuminen, hoito ja huolenpito, toimintakyvyn ylläpito, lasten hoito ja kasvatusta sekä asiointi. Luettelo ei ole tyhjentyvä. Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut ovat: aterian-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Pitäisikö kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut erottaa omaksi palvelumuodokseen?

Kyllä

10. Vastaavatko kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö nykyisiä asiakkaiden tarpeita vai pitäisikö palvelujen nimikettä ja/tai niiden sisältöä muuttaa?

Kyllä

11. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2020 vp), jossa vanhuspalvelulakiin ehdotetaan säännöksiä tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Pitäisikö myös kotihoidon henkilöstön määrästä säätää lain tasolla?

Ei

12. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 11, kuvatkaa millä tavalla asiasta pitäisi säätää. Olisiko esimerkiksi Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6) oleva suositus kotihoidon henkilöstön määräytymisestä toimiva tapa?

-

13. Tukeeko nykyinen vanhuspalvelulain säännös toimintayksikön johtamisesta (21 §) riittävästi johtamisen kehittämistä?

Kyllä

14. Mitä muuta haluatte tuoda esiin iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisestä?

Ennen tavallisen palveluasumisen käsitteen poistamista lainsäädännöstä tulee muut/korvaavat asumisen muodot määritellä tarkasti (kysymys 1). Palveluasuminen ja sen eri muodot tulisi tarkastella osana palvelurakennetta. On syytä varmistaa, että heille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa ja asumisensa järjestämisessä, on mahdollisuus kunnan järjestämään asuntoon sekä päivittäisiin itsenäistä suoriutumista tukeviin palveluihin.

Riippumatta siitä erotetaanko kotihoidon tukipalvelut kotipalvelusta, tulee sen määrittelyyn lisätä asiakasmaksulainmuutoksen määrittelyn mukaiset palvelut (peseytymispalvelut, turvapalvelut, osallisuutta edistävät palvelut sekä muut asumista tukevat palvelut) (kysymys 9).

Mielestämme kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö eivät vastaa nykyisiä asiakkaiden tarpeita ja palvelujen nimikettä ja niiden sisältöä pitää muuttaa (kysymys 10).

Ehdotamme että Kotipalvelun tukipalvelu muutettaisiin muotoon Kotona asumisen tukipalvelu. Tämä selkiyttää käsitteistöä ja irrottaa tukipalvelun käsitteellisesti kotipalvelusta.

Lisäksi ehdotamme, että Kotipalvelu muutettaisiin muotoon Kotihoito. Vain harvat nykyiset kotihoidon asiakkaat saavat pelkkää kotipalvelua vaan palvelu sisältää useimmiten ”moniammatillisesti toteutettua terveyden ja sairaanhoidon palvelua”, mikä on osa kotisairaanhoidon Terveydenhuoltolain 25§:n määritelmää. Kotihoidon määritelmää pitää laajentaa koskemaan nykyinen kotipalvelu ja kotisairaanhoido.

Tehostettuun palveluasumiseenkaan ei olisi pitänyt määrätä mitoituksesta lailla, koska mitoituksen määrittäminen laissa ei takaa asiakkaiden palveluiden laatua (kysymys 11). Mitoituksen mittaamisesta pitäisi siirtyä asiakkaan saaman hoidon laadun ja tuottavuuden mittaamiseen.

Laatusuosituksessa esitetty suositus kotihoidon henkilöstön määräytymisestä ei kannusta uusien toimintamallien kehittämiseen kuten etäkotihoidon lisäämiseen.

Lisäksi välittömän työajan määritelmä ei ole riittävän tarkka, jotta sitä voitaisiin käyttää henkilöstömitoituksen laskennan perusteena. Välittömän työajan määritelmässä tulisi ainakin ottaa kantaa siihen sisältyykö välittömään asiakasaikaan myös hoito- ja palvelusuunnitelman päivitys toimistolla sekä puhelut omaisten / omaishoitajien kanssa myös silloin kun asiakas ei ole läsnä. Välittömän työajan (%) käyttö mitoituksen suunnittelun perusteena ei myöskään kannusta toiminnan tuottavuuden kehittämiseen.

Kotihoidon henkilöstömitoitus on riittävä, jos asiakkaalle myönnetyt asiakastunnit vastaavat hänen palvelutarvettaan ja hänen hoito- ja palvelusuunnitelma toteutuu laatusuositusten mukaisesti.

